

Про бідного парубка та царівну (казка)

Автор Невідомий

Була собі в гаю хатка, а в тій хатці жила жінка з сином. Поля у них не було, бо кругом був гай густий, а хліб вони купували. Не стало в них хліба, то жінка й посилає свого сина по хліб.

- На тобі, - каже, - сину, ці гроші та піди купи хліба.

Узяв той син гроші й пішов. Іде та й іде, коли дивиться, аж веде чоловік собаку.

- Здоров, дядьку!

- Здоров!

- Куди ти собаку ведеш?

- Поведу, - каже, - в гай та повішу, а то вже стара стала, ні до чого не годяща.

- Не вішай її, чоловіче, продай краще мені!

- А що ти даси за неї?

От він віддав ті гроші, що мати йому дала на хліб, а собаку взяв і повів додому.

Прийшов додому, а мати його й питає:

- А що, сину, купив хліба?

- Ні, мамо, не купив.

- Чом же ти не купив?

- Я йшов, коли дивлюсь - веде чоловік собаку вішати, то я взяв та й купив.

Дала йому мати грошей і послала його знову по хліб. Пішов він, коли дивиться - несе чоловік кота.

- Здоров, дядьку!

- Здоров!

- Куди ти, дядьку, йдеш?

- Несу кота в гай.

- Нащо ж ти його несеш у гай?

- Повішу. Не можна через нього нічого в хаті вдержати. Що б не поставив, що б не положив, уже він його не промине!

- Ти б, - каже, - мені його продав!

- Купи!

- Що ж тобі дати за нього!

- Я не буду торгуватися: що даси, за те й продам.

От він ті гроші, що мати йому дала на хліб, віддав, узяв кота та й пішов додому.

Приходить, а мати його й питає:

- А де ж ти хліб дів?

- Та я й не купив!

- Чом же ти не купив? Де ж ти гроші дав? Може, ще якогось чорта кушів?

- Купив, - каже.

- Нащо ж ти купив?

- Ніс чоловік kota у гай і хотів його повісити, так мені його жалко стало, то я взяв та й кушів.

- Ма ж тобі ще гроші, та гляди вже - нічого не купуй, у хаті вже й одного окрайця хліба нема.

Пішов він. Іде та йде, коли давиться - б'є чоловік гадюку.

- Нащо ти, - каже, - чоловіче, гадюку б'єш? Ти б краще мені її продав!

- Купи, - каже, - продам.

- Що ж тобі дати?

- Що даси, то те й буде.

Віддав він йому всі гроші. Той чоловік забрав і пішов собі далі, а гадюка й каже:

- Спасибі тобі, чоловіче добрий, що ти визволив мене від смерті. На тобі оцей перстень: як тобі чого треба буде, то ти перекинь його з однієї руки на другу - до тебе зараз прибіжать слуги. Що б ти їм не загадав, що б ти не придумав - усе зроблять тобі.

Узяв він той перстень і пішов додому. Підходить до хати, перекинув з однієї руки на другу - явилось їх стільки, що страх!

- Щоб мені, - каже їм, - був хліб!

Тут сказав, а тут уже й нанесли хліба ©тільки, що страх!.. Прийшов він у хату та й каже:

- Ну, тепер, мамо, уже не будемо ходити хліба купувати: дала мені гадюка такий перстень, що як перекинути його з однієї руки на другу, то зараз прибіжать слуги: що б я їм не казав, що б я їм не загадав, - усе зроблять.

- За що ж вона тобі дала?

- За те, що я її визволив від смерті. Й чоловік хотів убити, а я в нього купив за ті гроші, що ви дали на хліб.

От вони так і живуть, і собачка та кіт з ними. І тільки йому чого схочеться - він зараз перекине перстень, слуги прибіжать і зроблять, що треба.

От і схотілося йому женитися. Він і каже своїй матінці:

- Підіть, матінко, та висватайте за мене царівну.

Пішла вона до царівни, розказала, чого прийшла, а царівна й каже:

- Як пошиє твій син такі черевички, щоб на мою ногу якраз прийшлись, то піду за нього заміж.

Пішла вона додому та й каже синові:

- Казала царівна, як ти пошиєш їй такі черевички, щоб на її ногу прийшлись, то піде за тебе заміж.

- Добре, - каже, - пошию.

Увечері прийшов надвір, перекинув з руки на руку перстень - зараз і назбігалось слуг. От він і каже їм:

- Щоб мені до ранку були черевички, золотом шиті, а сріблом підбиті, і щоб ті черевички якраз прийшлися царівні на ногу.

На другий день устає він – уже черевички готові стоять. Взяла мати черевички і понесла царівні.

Поміряла вона – якраз на її ногу. От вона й каже:

– Скажи своєму синові, щоб він пошив мені за одну ніч сукню до вінця і щоб та сукня була не довга і не коротка, не тісна і не широка – щоб вона саме на мене прийшлась.

Приходить та жінка додому та й каже:

– Казала царівна, щоб ти пошив їй через ніч до вінця сукню і щоб та сукня була не довга і не коротка, не тісна і не широка, – щоб вона саме тільки на неї прийшлась.

– Добре, – каже, – мамо, лягайте спати: все зроблю, що б вона мені не загадала.

Полягали спати, а він вийшов надвір, перекинув перстень з руки на руку – зараз слуг найшло такого, що страх!

– Щоб мені, – каже, – до ранку була сукня із такої матерії, що світиться так, як сонце, і щоб та сукня саме прийшлась на царівну.

– Добре, все зробимо.

Ліг він спати. На другий день устає й каже матері:

– Ну, йдіть, мамо, до царівни та й несіть сукню. Що вона ще скаже?

– Що ж я, – каже, – сину, понесу? Де ж та сукня?

Пішов він до стола, підняв хустку – так у хаті і засяяло, неначе сонце зійшло.

– Ось, мамо, на столі сукня лежить під хусткою – несіть швиденько її.

Взяла вона сукню та й понесла. Приходить до царівни, а вона й питає:

– А що ти нам скажеш, жінко добра?

– Принесла, – каже, – вам сукню до вінця.

Як відкрила вона ту сукню – так у покоях і загорілось усе. Наділа царівна її, стала перед дзеркалом, подивилась – аж підскочила: так зраділа, що така гарна зробилась. Пройшла вона раз по світлиці, пройшла вдруге – просто як сонечко: так від неї й сяє.

– Ну, – каже, – жінко добра, нехай він мені ще зробить міст від мого палацу аж до тієї церкви, де ми будемо вінчатися, і щоб той міст був із срібла й золота. Як міст буде готовий, тоді підемо до вінця.

Приходить та жінка додому та й каже синові:

– Казала царівна, щоб був міст від того палацу, де вона живе, до церкви. Казала, щоб той міст ти зробив із золота та срібла.

– Добре, – каже, – мамо, лягайте ж відпочивати.

Полягали ввечері спати, а він вийшов надвір, перекинув з руки на руку перстень – такого слуг насходилося, що й двір тісний став.

От він їм і каже:

– Щоб мені до ранку був міст із срібла й золота від палацу царівниного до церкви, – я там буду вінчатися, – і щоб, як туди я буду з царівною їхати, з обох боків цвіли яблуньки, груші, вишні, черешні, а як назад буду їхати, то щоб уже все поспівало.

– Добре, – кажуть, – до ранку все буде так, як ви хочете.

На другий день устає він, вийшов з хати, аж дивиться – стоїть міст, і з обох боків

садки ростуть. От він вернувся у хату та й каже:

- Ідіть, мамо, та скажіть царівні, що вже й міст готовий, нехай їде до шлюбу.

Пішла мати до царівни, сказала їй, а вона й каже:

- Я вже міст бачила - дуже гарний міст. Скажи ти своєму синові, нехай він приїздить вінчатися.

Прийшла та жінка додому та й каже синові: - Казала царівна, щоб ти завтра їхав вінчатися.

От він через ніч збудував собі палац, а на другий день поїхав до церкви, повінчалися з царівною і вертаються назад, а на мосту вже все поспіває: і яблука, і груші, і вишні, і черешні, і всяка-всяка садовина, яка тільки на світі є...

Приїхали вони в той палац, відгуляли весілля та й живуть собі. І той собачка та котик з ними. Прожили вони там якийсь час, от раз царівна й питає свого чоловіка:

- Скажи мені, серденько, як ти пошив мені черевички й сукню: ти ж з мене й змірка не брав? Як ти за одну ніч збудував такий міст і де ти набрав стільки золота та срібла?

- У мене, - каже, - є оцей перстень; як я його перекину з однієї руки на другу, то зараз назбігається до мене слуг повен двір. Що б я їм не загадав - усе зроблять. То вони зробили черевички й сукню, збудували міст і палац цей, що ми живемо, - все вони мені роблять.

От вона діждалась, поки він заснув добре, тихенько зняла з нього той перстень, перекинула з руки на руку, тих слуг такого найшло, що страшно й глянути.

От вона їм і каже:

- Щоб зараз тут були і коні, і ридван, - я поїду до свого палацу, а щоб із цього палацу ви зробили стовп такий, щоб тільки можна було моему чоловікові стояти й лежати, і зараз цей стовп щоб перенесли за море. Та глядіть мені, щоб ви його на збудили, щоб він уже прокинувся у стовпі.

- Добре, - кажуть, - усе буде так, як звелено.

Вийшла вона, стоїть ридван. Сіла вона та й поїхала. А палац ураз стовпом став, - так його й потягли ті слуги через море.

Другого дня вранці прокидається царівнин чоловік, аж нема ні жінки, ні палацу, ні персня - нічого нема; тільки стовп стоїть. Хотів вийти - дверей нема. Полапав він одну стіну, полапав другу - не можна вийти; тільки віконце маленьке пущено. Живе він, бідний, там, ніхто їсти йому не дає. Там би він і вмер, і пропав, якби не собачка та кіт, бо й вони в тому стовпі zostалися і можна їм вилазити в те віконце.

От собачка побіжить у поле украде з торби в якого хлібороба шматок хліба та й принесе, а котик візьме в зуби, полізе до віконця і віддасть йому. Назбирали трохи хліба, от собачка й каже котові:

- А що, - каже, - є в нашого хазяїна хліб, ходім за море, може, як-небудь добудемо перстень.

- Ходім! - каже кіт.

От пішли. Біжать та й біжать, підбігають до моря. Сів котик на спину собаці та й

поплили. Довго плив і все ж добились до берега.

Вийшли на берег, погрілись трохи на сонці, а собачка й каже:

- Тепер же ходімо до палацу, та хутесенько, щоб одна нога там, а друга тут. Як добудемо персня, то бігтимемо щосили назад, а то щоб ще й не наздогнали.

- Добре, - каже котик.

От побігли вони удвох. Біжать та й біжать, біжать та й біжать. І не відпочивають та все біжать. Перебігли ліс великий.

Коли бачать - стоїть палац і кругом його мур високий. От собачка й каже котикові:

- Зоставайся ж ти отут під лісом, а я старший, то піду на довідки, чи не знайду якого способу добутись до палацу та викрасти персня.

Зостався той котик. А собачка надбіг до палацу, аж дивиться, - коло брами варта. Чує, - старший каже до вояків:

- Пильнуйте ж мені гаразд, щоб, бува, який ворог не добувся.

- Не турбуйся, - кажуть, - у нас ані птиця не залетить, ані миша не пролізе.

От походив собачка, походив під муром - та з тим і вертає до котика. Прийшов, сів, та й журиться.

- Що, - каже, - коли там мур кругом превисоченний, а до брами варту приставлено, та таку, що ані птиця не залетить, ані миша не пролізе.

- Тепер же ти зоставайся, - каже котик, - а я піду до царівни.

Та й побіг. Прибігає до палацу, - стоїть варта під брамою, і мур кругом високий. Він тоді зайшов з другого боку - та на дерево, що коло муру, та й у двір. Прибіг під вікно до царівни та й бігає.

Підійшла та царівна під вікно, дивиться, аж кіт ходить по двору. Вона взяла його й пустила в світлиці. Тиняється той котик по світлицях та все придивляється, де царівна перстень ховає... Як доглядівся, діждався, що всі полягали спати, ухопив перстень та й побіг. Прибігає до моря та поспішається так - скочив собачці на спину, собачка кинувсь у воду, - попливли.

От перепливали вже вони й море, скоро й берег, - собачка й питає котика:

- А що, держиш персня?

Кіт мовчить, бо перстень у нього в роті. А собачка таки не покидає свого:

- Скажи, я тебе питаю, чи держиш персня? А то я тебе в море скину, коли не скажеш.

Мовчить кіт, а собачка так розсердивсь:

- Ну, не кажеш, - оце ж кидаю!

Кіт злякався та:

- Держу-у!

А перстень бульк у море! Мовчить тоді кіт, знову нічого не каже. Перепливли через море, повиходили, - кіт і напав на собачку:

- Такий-сякий! Через тебе я персня впустив! Нащо ти мене допитував? Тепер лізь у море, шукай персня! Як хочеш, а лізь!

Поліз собачка, - бродив-бродив, бовтався-бовтався, - нема. Почали вони вельми

сваритися з котиком. А далі їй кажуть:

- Будемо ходити понад морем та питати, може, хто знайдеться такий, що нам його дістане з моря.

От вони погрілись трохи на сонці та їй пішли понад морем. Кого зустрінуть, кого побачать, усе розпитують, чи не може він дістати перстень із моря або чи не знає такого, щоб міг дістати; нікого такого не напитають. А кіт і каже:

- Знаєш що? Ходім понад берегом та візьмемось до жаб та до раків.

- Добре, - каже собачка, - ходім!

От і пішли. Найдуть оце жабу їй питають:

- А що, винесеш нам із моря перстень? Винось, а то назад у море не пустимо.

Яку піймають, то вона їм каже:

- Я знаю, де ваш перстень. Пустіть мене, то я вам його принесу.

Вони пустять її, то вона собі їй попливе, а про перстень і ні гадки. То жаби боялись її, а то вже їй перестали. Котра попадеться, то зараз і каже:

- Принесу перстень.

Вони її їй пустять. От ідуть вони ввечері понад морем, аж дивляться скаче жабеня. Вони піймали його та їй питають:

- Ти знаєш, де в морі лежить перстень?

- Не знаю... квак, квак!

- Як ти не знаєш, то ми тебе назад до матері не пустимо. Стара жаба побачила, вилізла із води, та така здорова, як відро, та їй каже:

- Не кривдіть моєї дитини: я вам за це із моря винесу перстень.

- Добре, - кажуть, - ми його будемо держати, аж поки ти нам принесеш; як принесеш, тоді його пустимо.

Пірнула та жаба в море, знайшла перстень, віддала їм. Вони перстень узяли, пустили те жабеня і побігли до стовпа.

Прийшли до свого хазяїна, аж він уже весь хліб поїв; уже два дні їй кришка в роті не була, - такий сухий став, як скіпка.

Зараз котик подерсь до віконця, віддав йому той перстень. Він перекинув його з руки на руку, зараз і явились слуги. От він їм:

- Перенесіть цей стовп назад туди, де їй був, і щоб був знову з нього палац, а в ньому моя жінка їй мати.

Тільки сказав - так усе їй зробилося. Жінку ж він прогнав, а сам живе з матір'ю, з котиком та з собачкою.